

Apostlenes gjerninger

Lukas del 2: Det ustoppelige evangeliet

“Den hellige ånds gjerninger”

1:1-2

Den første boken skrev jeg, Teofilus, om alt det som Jesus **begynte med både å gjøre og å lære, inntil** den dagen da han ble tatt opp til himmelen, etter at **han ved Den Hellige Ånd** hadde gitt sine befalinger til de apostlene han hadde utvalgt. (NB88)

“Den hellige ånds gjerninger”

1:1-2

Den første boken skrev jeg, Teofilus, om alt det som Jesus **begynte med både å gjøre og å lære,**

inntil den dagen da han ble tatt opp til himmelen, etter at han **ved Den Hellige Ånd** hadde gitt sine befalinger til de apostlene han hadde utvalgt.

BIND 1:

BIND 2:

(Perioden 30-62 e.Kr.)

Jesus **fortsetter å gjøre og lære ved Den hellige ånd** (f.eks. 16:6-7)

Geografi i Luk-Apg

Lukasevangeliet

(9:51)

Apostlenes gjerninger

(1:8)

Jerusalem

Luk 13:33, 19:11

GT: Frelsen og dets budskap skal gå ut fra Jerusalem (f.eks. Jes 2:2-4)

Nøkkelvær og struktur - 1:8

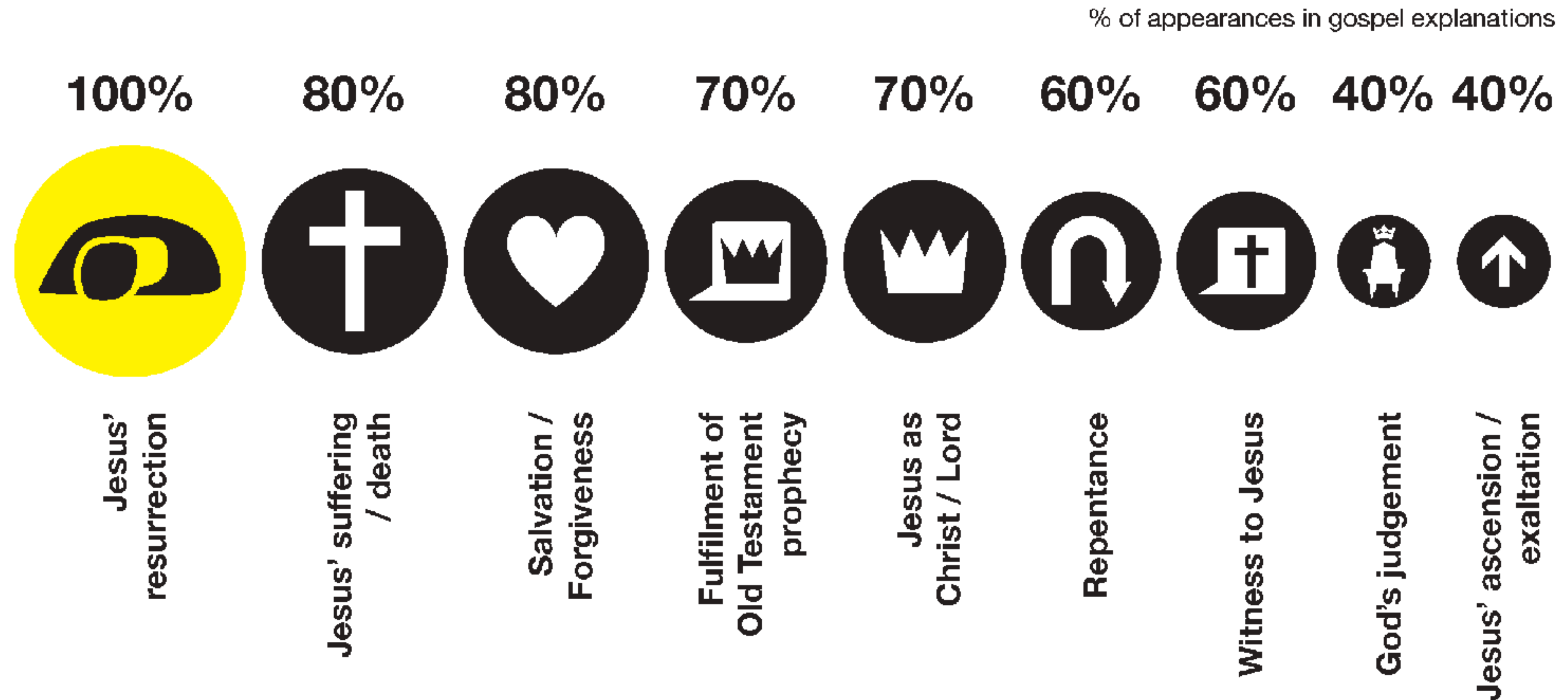
- **Kraft:** Fra Den Hellige Ånd/
det høye (Luk 24:49)
- **Vitner:** Innholdet av vitnesbyrdet
beskrives i Luk 24:46-48
 1. Jesu død og oppstandelse
 2. Omvendelse og syndenes tilgivelse
- Hvor skulle de gå?
Jerusalem, Judea, Samaria og jordens ender
- Til hvem skulle de gå?
Kanskje de forstod "til nasjonene" som jødene utenfor Israel,
siden de ikke skjønnte at det var hedningene med en gang?

*“Men dere skal få **kraft**
når **Den hellige ånd**
kommer over dere, og
dere skal være mine
vitner i Jerusalem og
hele Judea, i Samaria
og helt til jordens ende.”*

RESURRECTING THE GOSPEL

Jesus' resurrection lies at the heart of the apostles' preaching throughout the book of Acts. Although all the themes below are integral to the proclamation of the "good news", the message of the risen Jesus is the single theme that appears in every recorded gospel explanation in the book and is clearly the motivation that drives them to boldly proclaim Jesus "from Jerusalem ... to the ends of the earth" (Acts 1:8). In fact, Paul was renown for simply "preaching Jesus and the resurrection" (17:18) and was ultimately arrested and put on trial because of his belief in the risen Lord Jesus (23:6; 24:21).

	Hvor	Hvem	Ca. år	Hovedperson
Kap 1-7	Jerusalem	Jøder	30-32	Peter
Kap 8-12	Judea og Samaria	Jøder og "halv-jøder"	33-45	
Kap 13-28	Jordens ende (hele Romerriket)	Hedninger	46-62	Paulus

Hensikt og tema

- Lukas dediserer også bind 2 til Teofilus (1:1)
- Han var selv med på deler av historien ("vi"-avsnittene i 16:10-17, 20:5-15, 21:1 – 28:16)
- **Hensikt:** Fortsette den "sammenhengende" nedskrivning som han begynte i sitt evangelium til Teofilus.
- **Hovedtema:** Den Hellige Ånd utruker disiplene med kraft, noe som gjør evangeliet ustoppelig, og det tas over hele den kjente verden.

Mener Lukas at alle kristne bør leve slik og at dette er det normale kristne livet (normativt), eller er det en beskrivelse av hvordan de første kristne levde (deskriptivt)?

Lukas legger seg nært stilen i et gresk-romersk historieverk. Trolig ment deskriptivt.

Eks.: I Jerusalem hadde de alt felles, men han sier ingenting om at alle ellers gjorde det samme.

TALENE I APG

- Ca. 365 av 1000 vers = 1/3 av boka
- Lukas kan ha vært til stede i kap 20 (Miletustalen) og Paulus' forsvarstaler som begynner i kap 23, men hørte trolig ikke noen av de andre talene selv.
- Uten dokumenterte bevis kunne en forfatter sjelden gjengi ordrett en tale. I stedet ga de oppsummeringer som fikk fram hovedpoengene av det som hadde blitt sagt.
- Deler av rettssaken mot Paulus kan ha vært tilgjengelig via skriftlig dokumentasjon.
- Lukas sier i Luk 1:1-4 at han har snakket med øyenvitner.
- Peter taler 8 ganger, Jakob 2 ganger, Stefanus 1 gang, Paulus 9 ganger, ikke-kristne 4 ganger.

THE NATIONS OF PENTECOST ACTS 2:9-11

© Mark Barry 2009 | visualunit.me | Please do not republish without permission, but feel free to copy for personal use.

Kap 2: Pinседag

Var de 12 eller 120?

1,15: omkring 120 kristne
2,14: Peter + de 11 steg fram
2,17: "over alle mennesker"

- Den Hellige Ånd i GT:
 - ▶ Ledere (eldste, dommere, konger), profeter, prester
- Oppfyllelsen av Joel 3:1-5 betyr:
 - ▶ at Ånden nå er tilgjengelig for alle
 - ▶ at de siste tider har begynt (2:19-20)

Hvorfor tunger som av ild?

gr.: glossa = tunge/språk
= tungetale

En "reparering" av 1. Mos 11

(Alle var samlet på ett sted, alle folkeslag representert, stor forvirring...)

Flere "pinsedager"?

2:4	og de ble fylt	alle	av hellig ånd	og begynte å tale	med andre tunger
4:31	og de ble fylt	alle	av Den Hellige Ånd	og talte	Guds ord med frimodighet

- Hvem ble fylt nå? Høres ut som samme gruppe som i kap 2... igjen?
- En klar parallell til pinsedag. De ble fylt med Ånden igjen.
- Men denne gangen talte de ikke i tunger, for det var ikke tungetale de trengte, men frimodighet.
- 13:52 - "*disiplene ble (stadig) fylt av glede og Den hellige ånd*"

	Hvem blir fylt?	Hvor skjer det?	Før/etter frelse/dåp	Hvordan skjer det?	Resultater
2:1-42	Apostlene & disipler	Jerusalem	Etter frelse	Mens de var samlet Lyd av vind Ildtunger	Taler på andre språk, frimodighet (3000 lagt til menigheten)
4:23-31	Peter, Johannes og andre disipler	Jerusalem	Etter frelse	Da de hadde bedt Stedet skalv	Taler Guds ord med frimodighet
8:14-24	Samaritanere ("halv- hedninger")	Samaria ("halv-hedensk")	Etter frelse & dåp	Ba for dem og la hendene på dem	Noe synlig (Simon vil kjøpe det)
9:17-22	Paulus	Damaskus (hedensk)	Etter frelse Før dåp (?)	Ananias la hendene på ham	Synet tilbake? (Forkynner)
10:44-47 (11:15-18)	Kornelius' hus m/venner (hedninger)	Caesarea ("hedningeby" i jødisk land)	Samtidig med frelse, før dåp	Mens Peter talte	Taler i tunger Lovpriser Gud (Evangeliet til hedningene)
19:1-7	Ca 12 disipler (jødekristne?)	Efesus (hedensk)	Etter frelse og dåp	Paulus la hendene på dem	Taler i tunger Taler profetisk

	Hvem blir fylt?	Hvor skjer det?	Før/etter frelse/dåp	Hvordan skjer det?	Resultater
2:1-42	Apostlene & disipler	Jerusalem	Etter frelse	Mens de var samlet Lyd av vind Ildtunger	Taler på andre språk, frimodighet (3000 lagt til menigheten)
4:23-31	Peter, Johannes og andre disipler	Jerusalem	Etter frelse	Da de hadde bedt Stedet skalv	Taler Guds ord med frimodighet
8:14-24					
9:17-22					
10:44-47 (11:15-18)					
19:1-7					

KONKLUSJONER/PÅSTANDER

- Den Hellige Ånd følger ingen tydelige regler (Joh 3:8)
- Poenget med “tungetalehendelsene” er å vise at Ånden ikke begrenses av nasjonalitet eller geografi:
 1. Kap 2: Jøder i Israel
 2. Kap 8: Samaritanere
 3. Kap 10: Hedninger i Israel
 4. Kap 19: Disipler utenfor Israel
- ➔ Åndens komme markerer noe nytt for alle disse ulike gruppene. De blir fylt på samme måte uansett hvem de er og hvor de er. Viser at Åndens tid hadde begynt og at Ånden ble spredt til ulike grupper.
- ➔ Apg gir ikke inntrykk av at alle som tror taler i tunger. Nevnes bare spesifikt i 3 hendelser (2:4, 10:46, 19:6). Veldig mange mennesker kommer til tro uten at tungetale nevnes.

KONKLUSJONER/ PÅSTANDER

De første kristne var i en spesiell situasjon fordi de hadde kommet til tro før Den Hellige Ånd ble gitt. Derfor kan “frelse” skilles fra “fått Den hellige ånd” (f.eks. i Apg 19:1-7).

Nå er Ånden tilgjengelig for alle (uavhengig av nasjonalitet og geografi), og alle som tror får Ånden i det øyeblikk han/hun kommer til tro (Apg 2:38, 1 Kor 12:13, 2 Kor 1:22, 5:5, Ef 1:13, 4:30).

KONKLUSJONER/ PÅSTANDER

Men: I Efeserne sier Paulus at vi får Den Hellige Ånd når vi kommer til tro (1:13, 4:30), men oppfordrer likevel til å "bli fylt av Den Hellige Ånd" (5:18).

Én grøft er å tenke at man blir fylt én gang for alle. Den andre grøfta er å ikke tenke på dette i det hele tatt.

Disiplene ble stadig fylt av DHÅ, og vi burde også bli det.

Målet er ikke å tale i tunger (1 Kor 12:10, 30), men å få kraft til å være Jesu vitner (1:8).

Hvorfor bli fylt av Ånden?

1. Få kraft/frimodighet til å fortelle de gode nyhetene om Jesus til andre (Apg 2 og 4)
2. Ånden gjør Guds verk og Guds vilje i verden og vi kan være med på det Gud gjør og la oss bruke av ham.
3. Det er Guds vilje for oss (Ef 5:18). Han har tatt bolig i oss når vi kom til tro, og han ønsker å bruke oss og hjelpe oss til å leve etter hans vilje.

Hvordan bli fylt av Ånden når han ikke følger noen regler?

Bibelen gir altså ingen fast framgangsmåte eller “oppskrift” — fordi det kan skje på mange måter?

Det viktigste kjennetegnet på at man er “fylt av Ånden” er ikke overnaturlige opplevelser, men *Åndens frukt* (Gal 5:22-23).

Forslag:

1. Be om det.
2. Den som er “i Kristus” har Ånden, og menigheten er en bolig for Gud i Ånden (Ef 2:22). Vi kan bli fylt i det kristne fellesskapet.
3. Vær opptatt av det som hører Ånden til (Rom 8:5): Først og fremst evangeliet (Joh 6:63), Bibelen (2 Tim 3:16) og hva dette har å si for hvordan du lever (Gal 5:16).

Hvordan kan Den hellige ånd hjelpe *deg* til å være et vitne for Jesus? Hva trenger du?

MIRAKLER

- Hvem “utførte” miraklene?
 - ▶ Apostlene (2:43, 5:12-16, 9:36-42)
 - ▶ Stefanus (6:8)
 - ▶ Filip (8:6-7, 13)
 - ▶ Ananias (9:17-18)
 - ▶ Paulus og Barnabas (14:3, 15:12, 19:11, 28:8)
- Lukas gir ikke inntrykk av at hele menigheten utførte mirakler, men noen få utvalgte (16 stk). Det er ikke mange når man husker på at de var minst 3000 kristne allerede.

FORKYNNELSE / UNDERVISNING

- Forkynnelse for folket: Apg 25 x + andre 15 x = 40 x totalt
- Forkynnelse til menigheten: Apg 0 x + andre 1 x = 1 x totalt
- Undervisning for folket: Apg 11 x + andre 1 x = 12 x totalt
- Undervisning for menigheten: Acts 1 x + andre 8 x = 9 x totalt
- Forkynnelse til folket 40 ganger oftere enn til menigheten i NT.
- I Apg underviser apostlene folket 11 ganger oftere enn de underviser menigheten, mens i resten av NT er det motsatt: Undervisning for menigheten 8 ganger oftere enn for folket. Totalt 12-9 i folkets favør.
- Konklusjon: Mens NT snakker om undervisning for både menighet og ikke-troende, så ser forkynnelse ut til å være kun for ikke-troende. En lignende ting innenfor menigheten vil være formaning/oppmuntring.

Ananias & Saffira (4:32 - 5:11)

Ananias & Saffira (4:32 - 5:11)

- Den hellige ånd fremstilles som en person og på linje med Gud (v. 3-4).
- De "satte Gud på prøve" og trodde de kunne lure ham.
- Likheter med Akan i Jos 7:
 - Stjeler fra Gud
 - Viser at han ikke har respekt for eller tillit til Gud
 - Innrømmer ingenting og viser ingen anger før han blir avslørt
 - Dør på stedet. Den som ikke har tro (tillit) til Gud, vil ikke få leve. (= evangeliet)
- Jos 7 og Apg 5 handler om to kritiske tidspunkt i Guds plan: Inntagelsen av landet og utbredelsen av evangeliet (inntagelsen av verden)
- Åndens fellesskap stod på spill, og utbredelsen av evangeliet ville trolig bli hindret.

Ananias & Saffira (4:32 - 5:11)

- Samme Gud som i GT, derfor burde man forvente en kontinuitet i karakter og handling. Vi kan ikke utelate dette avsnittet fra vårt Gudsbilde.
- Resultat: Menigheten ble grepet av frykt (v. 5, 11). Frykt for Gud står alltid i kontekst med at menigheten vokser:
 - 2,43-47: Mange tegn og under, enhet, nye lagt til hver dag...
 - 5,11-14: Mange tegn og under, stort antall lagt til...
 - 9,31: Menigheten vokste
 - 19,17-20: Jesu navn lovprist, bekjennelser, evangeliet fikk fremgang og styrke

Hvordan står det til med vår Guds frykt?

	Hvor	Hvem	Ca. år	Hovedperson
Kap 1-7	Jerusalem	Jøder	30-32	Peter
Kap 8-12	Judea og Samaria	Jøder og "halv-jøder"	33-45	
Kap 13-28	Jordens ende (hele Romerriket)	Hedninger	46-62	Paulus

PAULUS' OMVENDELSE (9:1-31)

- "*fór hardt fram mot menigheten*" (8:3)
- "*fnyste av trusler og mord mot Herrens disipler*" (9:1)
- "*Jeg ... kastet mange av de hellige i fengsel, og var det snakk om å henrette dem, stemte jeg for. Rundt om i alle synagogene fikk jeg dem ofte straffet for å tvinge dem til å spotte, og i mitt raseri forfulgte jeg dem helt til byene i utlandet.*" (26:10-11)
- "*...hvor voldsomt jeg forfulgte Guds kirke og forsøkte å utrydde den*" (Gal 1:13)
- "*en brennende ivrig forfølger av kirken*" (Fil 3:6)
- Paulus gjorde mye for menigheten også før han ble kristen. Han spredte de kristne slik at evangeliet nådde mange flere (8:1-5).

PAULUS' OMVENDELSE (9:1-31)

- "Hvorfor forfølger du meg?"
 - Matt 10:40, 25:40, 45: Jesus sier at den som tar imot en av hans disipler tar imot ham.
 - Når vi behandler andre kristne bra, behandler vi Jesus bra. Når vi ikke behandler andre kristne bra, går det ut over Jesus fordi kroppen hans lider.
- Paulus var trolig veldig forvirret. Han var overbevist om at han gjorde det rette, når plutselig dette skjer. Han måtte snu om på hele verdensbildet sitt.
- Hans fysiske blindhet viste ham hans åndelige blindhet, og bare Jesus kunne helbrede ham.

SYN OG VISJONER I NT

- Paulus (6 stk)
 - Omvendelsen (9:3-7)
 - Ananias kommer (9:12)
 - Dra til Makedonia (16:9)
 - Forsikret om Guds nærvær/beskyttelse i Korint (18:9-10)
 - Forsikret om Guds nærvær/beskyttelse på reisen til Roma (23:11)
 - Den tredje himmel (2 Kor 12:1-4)
 - Ananias: Gå til Paulus i Damaskus (9:10-16)
 - Kornelius: Be Peter om å komme (10:3-6)
 - Peter: Duken fra himmelen (10:9-18, 28)
 - Johannes: Åpenbaringen
- Skjer ikke så veldig ofte, 10 nevnt i hele NT.
 - Bare 5 forskjellige personer i løpet av ca 60 år.
 - Egentlig kun 7 hendelser og 3 personer (Paulus, Peter og Johannes).

Tabita reises opp (9:36-43)

Luk 8:49-54	Apg 9:36-43
Jesus sender ut alle unntatt Peter, Johannes, Jakob og foreldrene	Peter sender ut alle
Alle gråt	Alle enkene gråt
“Talita kumi” (Mark 5:41)	“Tabita kumi”
Han tok henne i hånden og hun reiste seg	Han rakte henne hånden og reiste henne opp

Hva vil Lukas (og Gud) vise med dette?

- At apostlene fortsetter Jesu tjeneste
- At den samme Ånden er i dem
- At de er sanne vitner om Jesus

Kap 10-11: Peter & Kornelius

- Kornelius var en av de “gudfryktige hedningene”, som gikk i synagogen og holdt i alle fall deler av Moseloven. Men de var ikke omskåret.
- Gud hopper effektivt over hindringene som kunne ha gjort det vanskelig for jødene å se på hedningene som kristne på samme nivå som seg selv (11:17).
- 11:19-20: Et nytt skritt, nå kommer de til hedensk land. Noen av dem forsto at evangeliet skulle aktivt forkynnes for hedningene.
- Denne historien fortelles tre ganger (kap 10, 11 og 15). Hedningemisjonen er en veldig viktig hendelse i boka.

Herodes

- **Herodes den store** (37-4 f.Kr.): Prøvde å drepe Jesus i Matt 2.
- **Herodes Antipas** (4 f.Kr - 39 e. Kr.): Sønn av Herodes den store. Drepte døperen Johannes og forhørte Jesus.
- **Herodes Agrippa I** (37-44 e. Kr.): Sønnesønn av Herodes den store, nevø av Antipas. Drepte Jakob og fengslet Peter. Josefus sier han fikk sterke magesmerter i fem dager før han døde (12:23).
- **Herodes Agrippa II** (50-93 e.Kr.) - sønn av Agrippa I. Var til stede under Paulus sin rettssak i kap 25-26.

Herodes den store

	Hvor	Hvem	Ca. år	Hovedperson
Kap 1-7	Jerusalem	Jøder	30-32	Peter
Kap 8-12	Judea og Samaria	Jøder og "halv-jøder"	33-45	
Kap 13-28	Jordens ende (hele Romerriket)	Hedninger	46-62	Paulus

Fra Peter til Paulus

Peter	Paulus
Mann født lam helbredet (3:1-11)	Mann født lam helbredet (14:8-18)
Folk helbredet ved skyggen hans (5:15-16)	Folk helbredet ved hans tørklær og arbeidstøy (19:11-12)
Framgangen gjør de jødiske lederne misunnelige (5:17)	Framgangen gjør de jødiske lederne misunnelige (13:45)
Konfronterer trollmannen Simon (8:9-24)	Konfronterer trollmannen Bar-Jesus (13:6-11)
Reiser Tabita fra døden (9:36-43)	Reiser Evtikos fra døden (20:9-12)
Mirakuløst befridd fra fengsel (12:3-19)	Mirakuløst befridd fra fengsel (16:25-34)

Fra Peter til Paulus

Peter	Paulus
Mann født lam helbredet (3:1-11)	Mann født lam helbredet (14:8-18)
Folk helbredet ved skyggen hans (5:15-16)	Folk helbredet ved hans tørklær og arbeidstøy (19:11-12)
Framgangen gjør de jødiske lederne misunnelige (5:17)	Framgangen gjør de jødiske lederne misunnelige (13:45)
Konfronterer trollmannen Simon (8:9-24)	Konfronterer trollmannen Bar-Jesus (13:6-11)
Reiser Tabita fra døden (9:36-43)	Reiser Evtykos fra døden (20:9-12)
Mirakuløst befridd fra fengsel (12:3-19)	Mirakuløst befridd fra fengsel (16:25-34)

Hva vil Lukas (og Gud) si oss denne gangen?

- At Paulus fortsetter i samme tjeneste som Peter (som forsvinner ut av fokus i Apg)
- At Paulus er en fullverdig apostel, selv om han ikke var sammen med Jesus på jorda.
- Paulus er også et sant vitne om Jesus — som virkelig tar evangeliet ut til den kjente verdens ender

Kap 13-14: Paulus' første misjonsreise (46-48 e.Kr.)

PAULUS I LYSTRA (14:8-18)

1. Hvor finner Paulus noe til felles med innbyggerne i Lystra?
2. Hva bekrefter han som sant?
3. Hva utfordrer han?
4. Hvilke 3 argumenter bruker han?
5. Hva sier han ingenting om?

PAULUS I LYSTRA (14:8-18)

- 1. Hvor finner Paulus noe til felles med innbyggerne i Lystra?** Han identifiserer seg med folket: ”Vi er jo alminnelige mennesker akkurat som dere...”
- 2. Hva bekrefter han som sant?** De har delvis rett i at han er en “Hermes”, han har et godt budskap.
- 3. Hva utfordrer han?** Zevs og Hermes er tomme guder
- 4. Hvilke 3 argumenter bruker han?**
 - Gud er skaper og forklaringen til universet. Zevs er ikke stor nok.
 - Regn, avling, mat og glede kommer fra Gud. Gud er forklaringen på menneskenes erfaring av godhet.
 - Historien: Tidligere lot han hedningene gå egne veier, men nå må de vende om. Vi er på vei mot dommen.
- 5. Hva sier han ingenting om?** GT eller Jesus.

Apostelmøtet i Jerusalem (kap 15)

- v. 1: "Judaister" kommer til Antiokia og forkynner Jesus + Moseloven. Noen kristne fariseere i Jerusalem mener det samme. (v. 5)
- v. 6-7: "Et hardt ordskifte": Hvordan er forbindelsen mellom GT og troen på Jesus?
- v. 7-11: Peters argument
 - Hendelsen hos Kornelius viser Guds vilje i denne saken.
 - Å legge til loven er derfor å "sette Gud på prøve" og dermed bryte budet i 5 Mos 6:16 (Luk 4:12).
- v. 12: Paulus og Barnabas støtter Peter og gir flere bevis på at Gud ikke krever omskjærelse og loven av hedningene.
- v. 13-21: Jakob kommer med støtte fra GT og sier at hedningene bare skal holde seg borte fra:
 1. Det som er urent pga avgudsdyrkelse (v. 29: avgudsofferkjøtt)
 2. Hor (tempelprostitusjon og seksuelle ritualer)
 3. Kjøtt av kvalte dyr (dyrene som ble kvalt i tempelritualer)
 4. Blod (smaking/drikking av blod i templene)
- Grunn (v. 21): Fordi det fantes jøder overalt. Misjonsstrategi.

15,36 - 18,22: Paulus' andre misjonsreise (49-52 e.Kr.)

«PROBLEMET» MARKUS (15:36-41)

- v. 39: 'skarp uenighet, irritasjon'. Brukes om 'vrede' (NO05: "stor uvilje") i 5 Mos 29:28 og Jer 32:37.
- Trenger ikke å ha vært en "bitter" strid, men at de ikke ble enige og fant det best å skille lag.
- Lukas er ikke redd for å beskrive sine "helte" med menneskelige følelser og mangler.
- 1 Kor 9:6 antyder at Paulus og Barnabas jobbet sammen senere.
- Paulus snakker positivt om Markus (samme person?) i 2 Tim 4:11.
- Kirkehistorisk tradisjon sier han ble forfatteren av Markusevangeliet.

16:16-18

- "en Pyton-ånd": Gresk mytologi sa at guden Apollo drepte Pytonslangen som vokter oraklet i Delfi, og at Apollo ble legemliggjort i Delfi som en slange. Folket mente trolig at hun var et talerør for Apollo, slik som oraklet i Delfi.
- Folk ville nok ikke tenke på Jahve når de hørte "Den høyeste Gud", men hvilken av gudene Paulus & co satte høyest.
- "(en) frelsesvei", en av flere veier til frelse.
- Paulus bruker ikke utsagnet hennes til å si at selv Pyton bekrefter budskapet hans, men blir i stedet veldig irritert. Hun forvirret tydeligvis folket i stedet for å hjelpe.

På Areopagos (17:16-34)

PÅ AREOPAGOS (17:16-34)

- 1. Hva er utgangspunktet til Paulus?**
- 2. Hva sier han om Gud?**
- 3. Hva var Guds hensikt?**
- 4. Hvilken autoritet henviser han til?**
- 5. Hva er hovedbudskapet hans?**

PÅ AREOPAGOS (17:16-34)

1. **Hva er utgangspunktet til Paulus?** Begynner med noe de kjenner til og trodde på (v. 22-23).
2. **Hva sier han om Gud?** (v. 24-26)
 - Skaper av alt
 - Bor ikke på jorda (transcendent)
 - Stor nok til ikke å trenge mennesker (som Sokrates)
 - Gir liv til alt
 - Bestemte når og hvor mennesker skulle leve
3. **Hva var Guds hensikt?** At mennesker skulle søke ham, også ved å "famle i mørket" for å finne ham (v. 27). Gud er nær til alle men menneskene er fortsatt i mørket.
4. **Hvilken autoritet henviser han til?** De stoiske dikterne Aratos og Kleantes (tredje årh. f.Kr.) (v. 28)
5. **Hva er hovedbudskapet hans?** De må omvende seg før Gud dømmer verden. (v. 30-31)

PÅ AREOPAGOS (17:16-34)

- Hva er utgangspunktet til Paulus?**
 - Hva sier han om Gud?**
 - Hva var Guds hensikt?**
 - Hvilken autoritet henviser han til?**
 - Hva er hovedbudskapet hans?**
- Finner felles grunn i møte med mennesker uten kjennskap til kristendommen.*
 - Forklarer Gud på en måte som samsvarer med det de allerede tror.*
 - Forklarer hva som er Guds hensikt/meningen med livet.*
 - Bruker deres egne "autoriteter" for å underbygge poenget.*
 - Forkynner omvendelse og dom.*

PÅ AREOPAGOS (17:16-34)

Hva kan vi ta med oss av dette?

- 1. Finner felles grunn i møte med mennesker uten kjennskap til kristendommen.*
- 2. Forklarer Gud på en måte som samsvarer med det de allerede tror.*
- 3. Forklarer hva som er Guds hensikt/meningen med livet.*
- 4. Bruker deres egne "autoriteter" for å underbygge poenget.*
- 5. Forkynner omvendelse og dom.*

På Areopagos (17:16-34)

Sokrates (469 - 399 f.Kr):

- Oppfordret atenerne til å gå vekk fra gudene sine og i stedet søke etter "den ukjente gud"
- Ble henrettet fordi han "avviste byens guder og introduserte fremmede guder og dermed ødela de unges sinn".
- Oldtidens jøder og kristne satte ham høyt fordi han beskyldte Homers gudedefortellinger for å latterliggjøre det sanne guddommelige.
- De fleste filosofer var monoteister og trodde på en gud som ikke kunne ha noe å gjøre med vår verden (transcendent).

Paulus:

- Snakker om "den ukjente gud" (v. 23) og oppfordrer dem til å søke ham (v. 27)
- Oppfattes som en som introduserer fremmede guder (v. 18)
- Beskriver det sanne guddommelige (v. 24-25)
- **Paulus fortsetter Sokrates' angrep på polyteismen og får nesten samme anklage på nøyaktig samme sted.**
- **Greske filosofer hadde forberedt evangeliet for den greske verden.**
- **Den kristne tro er den høyeste form for filosofi (Kol 2:3, 8)**

18,23 - 21,16: Paulus' tredje misjonsreise (53-57 e.Kr.)

Paulus' taler i kap 22-26

Kap 22: Folket

Kap 23: Rådet

Kap 24: Feliks

Kap 25: Festus

Kap 26: Agrippa

CLAVDIVS
LYSIAS
OPTIMO PRAESIDI
FELICI
SALVTEM

9:7 & 22:9

- Klassisk gresk:
 - ▶ 'akouo' + objekt i genitiv = å høre lyden av noe (9:7)
 - ▶ 'akouo' + objekt i akkusativ = å høre og forstå (22:9)
- Lukas følger eldre stiler flere ganger
- 9:7 sier at de ikke så noen, mens i 22:9 sies det at de så et lys.
- 22:9 sier ikke at de ikke hørte noe i det hele tatt, bare at de ikke hørte stemmen som snakket til Paulus. Det var bare Paulus som hadde et møte med Jesus.

<p>I APPEAL UNTO CAESAR</p> <p><i>"For if I be an offender, or have committed any thing worthy of death, I refuse not to die: but if there be none of those things whereof these accuse me, no man may deliver me unto them. I appeal unto Caesar. Then Festus, when he had conferred with the council, answered, 'Hast thou appealed unto Caesar? Unto Caesar shalt thou go'." (Acts 25: 11-12)</i></p> <p><i>"And on the morrow, when Agrippa was come, and Bernice, with great pomp, and Jews entered into the place of hearing, with the chief captains and principal men of the city, at Festus' commandment Paul was brought forth". (Acts 25: 23)</i></p> <p>In 58 A.D. the Apostle Paul, accused of having caused a riot, was sent to Caesarea to be tried by the governor. Being a Roman citizen, Paul demanded to be heard at the Emperor's court. He sailed to Rome from Caesarea's harbor. There he was tried and a few years later executed. This hall may well be the "place of hearing" mentioned in The Acts of Apostles.</p>	<p>את הקיסר אני קורא לדיני</p> <p>"אם הייתי חייב בדין משהו, או אפילו חייב למות, אני מסרב. אבל אם אין בי שום דבר שאליו אני קורא לדין, לא יוכלו להחליט עליי ללא שאני אסכים. אני קורא לדין. אז פסוס, כשדבר עם הוועד, ענה: 'האם אתה קורא לדין הקיסר? אל הקיסר תלך'. פסוס אמר: 'אל הקיסר תלך'." (מקרא: מעשים 25: 11-12)</p> <p>ביום למחרת, כשגריפא, ברניס, ויהודים רבים נכנסו למקום ההגנה, יחד עם המפקדים הראשיים והאנשי העיר, לפי פקודת פסוס, הוציא את פול מכלאו.</p> <p>בשנת 58 לספירה, הועבר אפוסטול פול, שנתפס כמריד, לנסיך הכתר של רומא כדי להישפט. כיוון שפול היה אז אזרח רומאי, הוא דרש להישפט בבית הדין של הקיסר. הוא נסע לקיסר בארבעה חודשים מאוחר יותר. שם הוא נשפט ונעצר. שנים אחדות לאחר מכן הוא נרצח.</p> <p>האולם הזה יכול להיות זהו המקום המוזכר ב"מקום ההגנה" המוזכר בתולדות אפוסטולוס.</p>
--	---

Paulus' forsvar (kap 22-26)

Kap 22: Folket

Gjenforteller omvendelsen sin, men avbrytes når han nevner kallet til hedningene. Beskyttes siden han er romersk borger (v. 29, 23:27). Kommandanten vil ha klar beskjed om hva jødene anklager Paulus for (v. 30).

Kap 23: Rådet

Paulus har god samvittighet (v. 1) —> sammenheng mellom jødedom og kristen tro (v. 6). Kommandanten skriver til Feliks at anklagen ikke fortjener dødsstraff eller fengsel (v. 29).

Kap 24: Feliks

Anklages for å skape uro blant jødene og for å ha forsøkt å vanhellige tempelet (v. 5-6). Paulus vektlegger sammenhengen mellom jødedom og kristen tro (v. 14-15, 21).

Kap 25: Festus

Festus er usikker på om Paulus har gjort noe (v. 5). Fortsatt ingen beviser (v. 7), og Paulus erklærer seg selv uskyldig overfor både romersk og jødisk lov (v. 8-10). Anker til keiseren (v. 11) fordi han følte seg nødt til det (28:19), men han visste han skulle til Roma (19:21, 23:11). Anklagene fremstilles som grunnløse (v. 19), og Festus aner ikke hva han skal skrive til keiseren (v. 26-27).

Kap 26: Agrippa

Igjen sier Paulus at han bare tror på håpet i GT (v. 6-8, 22-23, 27). Omvendelsen hans fortelles for tredje gang (fordi hedningemisjonen er et viktig tema i boka). Agrippa og Festus konkluderer med at Paulus er uskyldig (v. 31-32).

Kap 27-28: Paulus' reise til Roma (59/60 e.Kr.)

KAPITTEL 27

"...a journey that point after point has been shown to be historically accurate or at least plausible even in detail by both ancient and modern experts on these sorts of sea accounts."

- Ben Witherington III

Paulus i Roma

- Igjen sammenhengen mellom jødedom og kristen tro (28:17-20). Paulus' siste replikk er at hedningene kommer til å ta imot evangeliet som jødene avviser (v. 28).
- Lukas vet at noe annet skjedde etter to år (v. 30). Apg 21-28 sier at Paulus ikke var skyldig. Også godt mulig at saken ble henlagt pga manglende bevis, og kanskje også pga manglende anklagere i Roma. Kirkehistorien bekrefter at han ble løslatt (Eusebius, 1 Klem 5:5-7).
- Lukas skriver ikke en biografi om Paulus, men et historisk verk om hvordan evangeliet spredde seg fra Jerusalem til Roma.

Du trenger ikke å få et spesifikt kall. Vi har allerede et oppdrag.

Bokas åpne slutt inviterer til en fortsettelse, og vårt felles oppdrag er å gjøre disipler av alle folkeslag. Historien er ennå ikke ferdig, og verden er større enn Romerriket. Jesu Ånd er med oss også, og han kan gi oss kraft til å være hans vitner.

- 1. Hvordan kan vi være vitner om Jesu oppstandelse når vi ikke har sett ham slik apostlene hadde?**
- 2. Hvordan kan vi snakke om omvendelse og tilgivelse på en god måte for mennesker rundt oss i dag?**